

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

XI.816.12.2016.MK

Pan
Wojciech KACZMARCZYK
Pełnomocnik Rządu
ds. Społeczeństwa Obywatelskiego
i Równego Traktowania
Al. Ujazdowskie 1/3
00-583 Warszawa

Ustawa z dnia 3 grudnia 2010 roku o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz.U. Nr 254, poz. 1700 ze zm.) wykonywanie zadań dotyczących realizacji zasady równego traktowania powierzyła Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Pełnomocnikowi Rządu ds. Równego Traktowania. W ten sposób ustalony został **komplementarny system instytucjonalny**, tworzony przez organ niezależny oraz działający w ramach struktur administracji rządowej, o zróżnicowanych uprawnieniach, których wykorzystanie powinno być nakierowane na przeciwdziałanie naruszeniom zasady równego traktowania. Wydaje się, że nawet przy istniejących, znacznych ograniczeniach faktycznych, w szczególności w postaci niewystarczających zasobów finansowych przekazanych nam do realizacji powierzonych zadań, zakres naszych kompetencji umożliwia takie oddziaływanie, by osiągnąć oczekiwaną poprawę przynajmniej w niektórych obszarach problemowych.

W ostatnich miesiącach naszą uwagę coraz intensywniej angażuje problem mowy i przestępstw z nienawiści, motywowanych różnymi uprzedzeniami – wobec pochodzenia rasowego, etnicznego czy narodowego, ale też orientacji nieheteroseksualnej. Celem ataków – werbalnych, ale też fizycznych – stają się nie tylko osoby czy grupy uznawane za „inne”, „obce”, ale też osoby i organizacje stawające w ich obronie.¹ Jako Rzecznik Praw Obywatelskich czuję się zobowiązany do nieustannego przeciwstawiania się takim zdarzeniom i zwracania się do właściwych organów o adekwatną reakcję. Jak bowiem

---

¹ Zob. Oświadczenie Rzecznika Praw Obywatelskich w sprawie ataków na osoby i organizacje działające na rzecz promowania i ochrony praw człowieka: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rzecznik-w-sprawie-atakow-na-osoby-i-organizacje-dzia%C5%82ajace-na-rzecz-promowania-i-ochrony-praw>.

wielokrotnie podkreślałem, to **obowiązkiem państwa i organów władzy publicznej jest efektywne przeciwdziałanie ksenofobii, walka z rasizmem, nietolerancją oraz dyskryminacją.**

Na potrzebę zintensyfikowania działań w tym obszarze wskazują także dane statystyczne gromadzone przez organy ścigania oraz prowadzone inne analizy. Wedle prezentowanych przez przedstawiciela Policji podczas zorganizowanego przez Pana Pełnomocnika spotkania w dniu 17 maja br. (wybrane informacje):

- Od 2014 roku odnotowuje się wzrost przestępczości motywowanej uprzedzeniami społecznymi.
- **Grupami, wobec których narasta antagonizm społeczny są wyznawcy Islamu (muzułmanie) i osoby o ciemnym kolorze skóry (zwłaszcza Arabowie).**
- Antysemityzm wciąż stanowi podłoże ataków na tle uprzedzeń społecznych, a zachowania sprawców dokonywane są głównie w sieci Internet oraz poprzez umieszczanie antysemickich symboli w przestrzeni publicznej.
- Romofobia wciąż stanowi podłoże ataków, ale odnotowano spadek przestępstw wobec mniejszości romskiej.
- **Od czerwca 2015 roku odnotowano więcej przestępstw popełnianych z pobudek ksenofobicznych i rasistowskich w kontakcie bezpośrednim z pokrzywdzonymi.**

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2015 roku w garnizonach Policji na terenie kraju zostało wszczętych 954 postępowań przygotowawczych o czyny motywowane nienawiścią, tj. o 256 więcej niż w 2014 roku (698). Większość tych postępowań, odpowiednio 48 % i 58 %, dotyczyło czynów popełnionych za pomocą sieci **Internet**. W tym miejscu chciałbym zwrócić uwagę Pana Pełnomocnika, że uwzględniając problemy, z jakimi nierzadko borykają się ofiary tego rodzaju czynów z ustaleniem ich sprawców, w dniu 17 maja br. skierowałem **do Ministra Sprawiedliwości wystąpienie w sprawie rozważenia możliwości wprowadzenia do polskiego systemu prawnego instytucji tzw. ślepego pozwu** (kopia pisma w załączeniu²). Liczę na zainteresowanie Pana Pełnomocnika tą inicjatywą i jej ewentualne wsparcie.

Warte odnotowania wnioski płyną także z analizy przeprowadzonej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji.³ Według tego opracowania w **2015 roku doszło do istotnych zmian o charakterze jakościowym w zakresie przestępczości z nienawiści w postaci znaczącego wzrostu liczby postępowań w sprawach o przestępstwa z nienawiści. Motywacja sprawców miała charakter przede wszystkim ksenofobiczny.** Zauważono ponadto, że w 2015 roku doszło do istotnego wzrostu przestępstw skierowanych przeciwko Arabom i muzułmanom – w zakresie przestępstw

---

² Wystąpienie dostępne: <http://www.sprawy-generalne.brpo.gov.pl/pdf/2016/5/IV.510.70.2016/739494.pdf>.

³ Analiza opublikowana: http://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl/sites/default/files/analiza_mswia_policja.pdf.

popelnianych w Internecie wzrost odnotowany został w czerwcu, natomiast w zakresie przestępstw popelnionych poza Internetem wzrost obserwowany jest od września. Charakterystyczny sposób działania sprawcy polega na użyciu przemocy, naruszeniu nietykalności cielesnej, a także posługiwaniu się plakatami i ulotkami. Antysemityzm i romofobia stanowią w dalszym ciągu istotne podłoże przestępstw motywowanych uprzedzeniami. Przystępczość motywowana antysemityzmem polega przede wszystkim na zamieszczaniu komentarzy w Internecie oraz wydawaniu publikacji i artykułów, natomiast przystępczość motywowaną romofobią charakteryzuje wysoki udział czynów polegających na znieważeniu w kontakcie bezpośrednim.

Pomimo licznych inicjatyw nakierowanych na wzrost efektywności działań prewencyjnych i zaradczych, a w szczególności wdrażanie programów szkoleniowych oraz udoskonalenie systemu monitorowania postępowań prowadzonych przez Prokuraturę⁴ i Policję, nie można uznać ich za wystarczające – **prezentowane dane budzą uzasadnione zaniepokojenie i wymagają dalszej aktywności.**

W wystąpieniach z dnia 25 kwietnia 2016 r. do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Cyfryzacji (kopia w załączeniu⁵) zwróciłem uwagę, że **efektywne działania w odniesieniu do mowy i przestępstw z nienawiści uwarunkowane są zapewnieniem właściwej koordynacji i współpracy pomiędzy organami władzy publicznej oraz ich współdziałaniem z innymi instytucjami państwowymi, jak w szczególności organami ścigania czy krajowymi instytucjami praw człowieka i organizacjami pozarządowymi.**⁶ Tego rodzaju platformą współpracy pozostawała działająca przy Ministerstwie Cyfryzacji Rada do spraw Przeciwdziałania Dyskryminacji Rasowej, Ksenofobii i związanej z nimi Nietolerancji, utworzona zarządzeniem nr 6 Prezesa Rady Ministrów z dnia 13 lutego 2013 r., oraz jej ciało doradcze – Rada Konsultacyjna. Uwzględniając zastrzeżenia co do skuteczności działań Rady warto podkreślić, że sama koncepcja Rady i założenia obszarów jej działania (monitorowanie, reagowanie, świadczenie) zasługują na uznanie i dalsze twórcze wykorzystanie. Ponadto należy odnotować istotne projekty, których wdrażanie na tym forum zapoczątkowano, i które warto kontynuować – jak w szczególności prace nad **repozytorium raportów i danych statystycznych związanych z mową nienawiści oraz zestawieniem definicji terminów i symboli związanych z mową i przestępstwami nienawiści, z uwzględnieniem dotychczasowego dorobku orzeczniczego.** Rada, na mocy zarządzenia

---

⁴ Analiza Prokuratury Krajowej dostępna:

http://www.spolecznostwoobywatelskie.gov.pl/sites/default/files/informacja_nt_dzialan_podejmowanych_przez_prokuratorure_w_zakresie_scigania_przestepstw_z_nienawisci.pdf.

⁵ Wystąpienia dostępne: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-w-sprawie-likwidacji-rady-do-spraw-przeciwdzialania-dyskryminacji-rasowej-ksenofobii-i-zwiazanej>.

⁶ Takie zalecenie zostało także sformułowane w opublikowanej w dniu 21 marca 2016 r. rekomendacji nr 15 Europejskiej Komisji przeciwko Rasizmowi i Nietolerancji na temat zwalczania mowy nienawiści, ozn.: ECRI(2016)15 z dnia 8 grudnia 2015 r.

Prezes Rady Ministrów z dnia 27 kwietnia 2016 r., została jednak zniesiona z dniem 1 czerwca 2016 r.

W związku z powyższym, mając na uwadze otrzymane stanowiska Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji oraz Minister Cyfryzacji (kopie odpowiedzi z dnia 24 maja 2016 r. oraz z dnia 20 maja 2016 r. w załączeniu⁷), a przede wszystkim zadania Pełnomocnika Rządu ds. Równego Traktowania, określone ustawą z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania (Dz. U. Nr 254, poz. 1700 ze zm.), na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 ze zm.), zwracam się z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w odniesieniu do przedstawionego zagadnienia potrzeby przyjęcia mechanizmu koordynującego działania rządu i innych organów władzy publicznej i służb, we współpracy z organizacjami społecznymi. W szczególności będę wdzięczny za opinię w kwestii możliwości przyjęcia tego zadania przez Pana Pełnomocnika i sposobu jego realizacji lub ewentualne określenie rozwiązań alternatywnych wraz z możliwym harmonogramem ich wdrożenia.

Załącznik: 5

---

⁷ Odpowiedzi dostępne: <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/potrzebne-wzmocnienie-koordynacji-dzialan-w-zakresie-przeciwdzialania-przestepstwom-z-nienawisci>.